

# Синдикално Шепет

ЛИСТ СИНДИКАТА ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ

Број 233 • јануар-фебруар 2025 • Година XXIV • Бесплатан примерак • [www.sind-obr.org.rs](http://www.sind-obr.org.rs)

ISSN 1451-7574





## У међувремену...

Пише: Валентина Илић

ким даном је доносио нове промене као и процену ситуација које су налагале доношење нових одлука.

СОС је још на јунској седници РОС 2024. године донео одлуку да због ефикаснијег рада, као бројне и структурално сложеније организације рада синдиката са четири одбора по нивоима делатности, да овлашћује Председништво да усаглашава одлуке и захтеве према Влади Србије и Министарству просвете, а преваходно са остала три репрезентативна синдиката.

На све већем броју факултета пленуми су доносили одлуку о прекиду рада установа што се прелило и на основне и средње школе. На позив посебне владине групе за преговоре са синдикатима у штрајку 13. јануара нам је предочена нова понуда. Пошто је Влада Србије прихватила захтев студената о издвајању 16 милијарди динара за материјалне трошкове факултета, тако би повећање запосленима у основним и средњим школама било пет (5) одсто како од мартовске плате кроз коефицијенте, тако и од октобарске плате пет (5) одсто у току 2025. године. Члановима 18 и 19 ПКУ Влада се обавезала да ће два пута годишње са синдикатима усаглашавати основну плату наставника почетника са републичким просеком, што би практично у наредне три (3) године одржало плате наставника почетника на нивоу просека. Након четири месеца штрајкова и константних преговора, имали смо конкретну понуду. СОС, СРПС, УСРС и УГС "Независност" су 14. јануара "замрзли штрајк".

Резултати штрајка су били следећи: измењени Кривични законик у делу кривичне одговорности напада на запосле у образовно-васпитним установама и чланове њихових породица; успели смо да од јануарске плате сви запослени у образовању добију једнако повећање од 11 одсто (а не осам за ненаставно и 12 одсто за наставно особље); успели смо да добијемо ванредна повећања у образовању за пет (5) одсто од мартовске и пет (5) одсто од октобарске

плате у 2025. кроз измену Уредбе о коефицијентима; прихваћене су измене и допуне ПКУ, које се односе на обавезу Владе да преговара са синдикатима после првих шест месеци и изврши усклађивање плата са републичким просеком, чиме се у наредне три године обезбеђује да плата почетника прати републички просек. Успели смо да колеге, које су у систему и раде у више школа, заснују радни однос на неодређено време са 30 одсто норме, а потом и могућност да је употпуне. Успели смо да одељенским старешинама повећамо накнаду за старешинство са четири на седам (7) одсто. Успели смо да закључимо Анекс ПКУ за високо образовање и скренемо пажњу јавности на положај запослених у високом образовању, чије су плате ниже од осталих у систему образовања за више од 14 одсто. Наше колеге из високог образовања смо укључили у рад на Закону о високом образовању и Закону о финансирању високог образовања. Коначно, зауставили смо ЗДРАВИТАС.

Хајка на синдикате кренула је 15. јануара у тој мери да су на друштвеним мрежама и појединим медијима позивали на личн председника потписника ПКУ, што и данас траје до закључивања овога броја.

На састанку Радне групе за преговоре са синдикатима је од 13. јануара 2025. прихваћено и повећање за секретаре и шефове рачуноводства са седмим степеном стручне спреме, док је СОС инсистирао на повећању од пет (5) одсто за ненаставно особље са трећим, четвртим, петим и шестим степеном стручне спреме, на корекцији коефицијента, од 9,73 до 17,32, као и за плате у студентском стандарду и утврђивање рока за доношења Закона о високом образовању.

Политичка превирања су се јако брзо са улица прелила у учионице и направила раздор међу родитељима, ученицима и запосленима. Општа еуфорија незадовољства ставила је у сенку шест месеци штрајка и протеста четири репрезентативна синдиката, а неправедан однос државе према просвети кроз стално одлагање системских решења и социјални дијалог, произвела је атмосферу општег бунта у којем је све што је начело позивито постало деградирајуће, дискриминаторски и уперено против просветних синдиката.

У сенци "надсрешнице" почеле су да ничу неформалне организације,

повећале су се аспирације неких "лидера" да у маркетиншком критичерском духу стичу популарност отворено негирајући све оно што су синдикати постигли, а све да би изградиле имиџ "бораца" из окриља студентских захтева.

Тенденција свих великих синдиката је да бројношћу чланства задржи легитимно право да буде значајан представник интересне делатности коју заступа за преговарачким столом и да својим члановима обезбеди бенефите финансирајући активности искључиво од чланарине, што је очигледан начин да сваки члан који одваја месечно један одсто од нето плате буде активан део у јачању своје позиције, како у установи тако и своје организације у држави и свог синдиката као интегралног чиниоца међународног синдикалног покрета.

Врло је важно да додатним материјалним правима само за чланове синдиката запослени виде предност чланства у синдикату. У неким европским земљама чланови имају не само већа материјална права од нечланова, него и бонусе, веће отпремнине, новчану помоћ за одмор, субвенционисано становање, и низ других погодности. Влада РС нема обавезу потписивања ПКУ, што смо имали као пример са високим образовањем. ПКУ је резултат притисака и плод напора синдиката. ПКУ је друштвени инструмент утврђивања бољег стандарда запослених, као и друштвени инструмент управљања радника. У ЗОР, чланови 109 и 120 (ЗОР 2001, 2005. ПКУ) пише да је послодавац дужан да у складу са општим актом (ПКУ) исплати запосленом отпремнину при одласку у пензију у најмање од две (2) просечне зараде, као и да се општим актом (ПКУ) Уговором о раду могу утврдити јубиларна награда, солидарна помоћ, као и друга примања, што значи да општим актом могу да се дају већа права члановима синдиката потписника општег акта. Такав пример имамо у Словенији и Македонији, што се тиче земаља некадашње Југославије или земаља из региона. У Немачкој, DGB-у највећем синдикату (који броји 5.600.000 чланова) Савезни уставни суд је навео да "уколико би запослени добио своју плату само зато што је члан синдиката онда би то била присила и дискриминација".

# Председништво у јануару одржало више седница

Пише: М. Камперелић

Током јануара одржано је неколико *online* седница Председништва. У Београду је 12. фебруара одржана редовна седница Председништва, на којој су разматрани актуелно стање у функционисању образовних установа и план даљих активности Синдиката у тренутним објективним околностима.

Председница Републичког одбора мр Валентина Илић је говорила о актуелној ситуацији, потпредседница др Марина Миленковић о стању у високом образовању, закљученом Анексу ПКУ за високо и о предлогу нових коефицијената, а колега Данијел Ђорђевић је известио о току састанка представника синдиката свих студенских центара.

Предложено је да у предлогу нових коефицијената буде затражена накнада за запослене који раде са децом по ИОП три (3) одсто, као што је у предшколским установама и да буде припремљен предлог коефицијената за запослене 4-6. степена стручне спреме, који раде у ненастави.

На основу приспелих понуда, Председништво је донело одлуку да ове године Спортски сусрети буду одржани у Кладову.



ВЛАДИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ  
ПРЕДСЕДНИКУ МИЛОШУ ВУЧЕВИЋУ

**ПРЕДМЕТ: НАСТАВАК ПРЕГОВОРА У ВЕЗИ ИЗМЕНЕ УРЕДБЕ О КОЕФИЦИЈЕНТИМА ЗА ОБРАЧУН И ИСПЛАТУ ПЛАТА ЗАПОСЛЕНИХ У ЈАВНИМ СЛУЖБАМА**

Поштовани,

Представници Владе Републике Србије, надлежних министарстава и репрезентативних синдиката усагласили су се да наставе рад на Изменама уредбе о коефицијентима за обрачун исплата плата запослених у јавним службама, како би се ускладили коефицијенти за занимања од IV до VI степена стручне спреме по договору са Владом Републике Србије.

На последњем састанку је од стране Министарства финансија обећано да ће израчунати финансијске ефекте овог повећања.

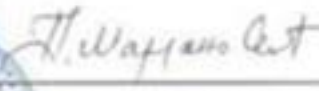
Просек зарада за децембар 2024. по доступним статистичким подацима је 108.312. динара. Ово је далеко изнад пројектованог износа од стране Министарства финансија презентованог на састанцима.


Повећањем цене рада за 11% од јануарске и коефицијената од 5% од мартовске, плата наставника почетника ће и даље бити далеко од републичког просека.

Тражимо хитне разговоре са представницима Владе РС око ових питања.

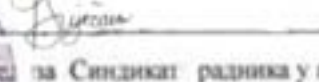
У Београду 26. фебруара 2025. године

Представници репрезентативних синдиката

  
Председник Уније СПРС, Добризоје Марјановић

  
Председница Синдиката образовања Србије, Валентина Илић

  
Председник ГСПРС Независност, Срђан Словић

  
за Синдикат радника у просвети Србије, Сњежана Павловић

# Одбор високог образовања о Анексу ПКУ и блокадама

Пише: М. Камперелић

Седница Одбора делатности високог образовања Синдиката образовања Србије, одржана је 31. јануара 2025. године. Након усвајања дневног реда и записника са претходне седнице, верификован је мандат новом члану Одбора из Академије струковних студија Политехника из Београда Новаку Милошевићу.

На дневном реду су биле теме о актуелној ситуацији у високом образовању, Анекс ПКУ за високо и план даљих активности. О актуелној ситуацији говорила је председница Одбора др Марина Миленковић. Она је упознала присутне о току преговора, о раду високошколских установа у току блокада и о анексу ПКУ за високо образовање закљученом 29. јануара.

После више од годину дана, завршена је борба за измене и допуне ПКУ у којем су сада и јубиларне награде за 35 и 40 година стажа, као и друге одредбе које дају повољнија права запосленима у високом образовању. Председница Одбора је навела да су раније формиране радне групе за рад на Закону о финансирању високог образовања и за рад на Закону о високом образовању. Након избора, те групе су поново формиране, опет без представника синдиката. На интервенцију СОС на-



кнадно је укључен по један представник синдиката. Одржано је неколико састанака, без конкретних решења.

Следећа активност синдиката ће бити усмерена на измену Уредбе о коефицијентима и усаглашавању са осталим делатностима, као и допуни за занимања која постоје у академијама и препозната су каталогом радних места, али их нема у Уредби. Нацрт измена је доставио СОНК Војводине и договорено је да се он упути мејлом на адресе наших чланова у високошколским установама, које ће дати своје предлоге и које ће систематизовати Комисија Одбора делатности и доставити надлежнима.

Правница Николина Јанковић је говорила о проблему са организовањем штрајка у високом образовању, с обзиром на то да послодавац није предвидео минимум процеса рада, иако је то захтевано. Слично је и у предшколском васпитању и образовању, где је послодавац локална самоуправа.

На седници је једногласно прихваћен предлог да у оквиру измене Закона високог образовања једна од иницијатива Синдиката образовања Србије буде везана за права ненаставног особља у поступку избора пословодних органа (декана, председника, директора).

## Синдикат од Владе тражи прецизне рокове

Пише: Р. С. П.

Председница СОС Валентина Илић и председница одбора делатности високог образовања Марина Миленковић су у јануару упутиле допис и Радној групи са преговоре са синдикатима Владе Србије:

**“Синдикат образовања Србије,** као репрезентативни синдикат за високо образовање још једном вам указује на кључне проблеме у овој делатности и захтева њихово хитно решавање.

Од 2017. године, када је селективно повећавана цена рада, тражимо да се основица за обрачун зарада у **високом образовању** (од јануара 2025. = 4.790,07) изједначи са основицом у **предшколском, основном и средњем образовању и ученичком стандарду** (од јануара 2025 =

5.555,21). Основица у високом образовању заостаје за око 15%. Поред тога, током 2023. године измењена је Уредба о коефицијентима за све у просвети, осим за високо образовање. Наглашавамо да високообразовне установе додају средства за запослене који су у минималцу из сопствених прихода, што је по закону обавеза државе.

Измене и допуне ПКУ за високо образовање смо припремили и усагласили са надлежним министарствима крајем 2023. године, да би након ангажовања Агенције за мирно решавање радних спорова почетком 2024. године, био потписан Споразум о решавању колективног радног спора и обавеза ресорног министарства да се Анекс ПКУ закључи у року од месец дана. По последњим информа-

цијама, тек сада (јануар 2025. године) је дата сагласност Владе на потписивање овог документа.

Средином 2023. године почео је рад на доношењу закона о финансирању високог образовања кроз радне групе које до данас нису припремиле никакав предлог овог закона, а који са друге стране, служи као изговор за стопирање повећања плата у високом образовању.

Запослени у високом образовању не могу бити таоци доношења закона о финансирању високог образовања и зато захтевамо да се прецизно одреде рокови за доношење закона о финансирању високог образовања и реше материјални проблеми запослених, али и свеукупно финансирање високошколских установа”.

# Састали се представници синдиката у студентском стандарду

Пише: М. К.

На иницијативу председника Одбора делатности ученичког и студентског стандарда Синдиката образовања Србије Данијела Ђорђевића у Београду је 24. јануара 2025. године организован састанак представника синдиката свих студентских центара у Србији. Поред свих председника и представника нашег синдиката у студентским центрима, састанку су присуствовали и колеге из ГСПРС "Независност" и других синдикалних организација, организованих у овој делатности. Састанку су присуствовали председница Синдиката образовања Србије мр Валентина Илић, председник Одбора делатности Данијел Ђорђевић из Ниша, Мијодраг Тошић из Новог Сада, Јосип Сабо и др Чедомир Барош из Суботице, Ранко Јанић из Крагујевца, Милица Савић из Косовске Митровице, Иван Копрена из Чачка и представници синдикалних организација из Студентског центра у Београду, Новом Саду и Бору.

Теме овог састанка су биле информација о закључењу Споразума о продужењу важења ПКУ за студентски стандард и актуелна ситуација и проблеми у студентском стандарду.

Колега Данијел Ђорђевић се захвалио свима на одзиву и у уводном делу је говорио о кључним проблемима запослених у студентском стандарду. Он је истакао да је потписан Споразум о продужењу важења ПКУ за студентски стандард, који за наредне три године обезбеђује иста права која су остварена за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика. Било какво мењање претходног ПКУ би довео у питање рок за закључивање, због изјашњавања надлежних министарстава које по правилу траје веома дуго. Све промене



које ће бити уважене у ПКУ за основне и средње школе и домове ученика, о којем се још преговара, биће повод за анексирање важећег ПКУ за студентски стандард.

Најакутнији проблем у овој делатности је веома велики број запослених који примају минималац, што је делом последица ниже основице, а делом и структуре запослених. Такође, коефицијенти су неравноправни и потребна је измена Уредбе о коефицијентима. По Протоколу из 2023. године, договорено је формирање радне групе за ову делатност која ће се бавити искључиво проблемима запослених у студентским центрима.

Коначан закључак са састанка је да одмах буде упућен заједнички допис надлежнима у којем ће бити истакнути захтеви за решавање најважнијих проблема и бити затражен хитан састанак.

Допис су потписали сви присутни председници и представници синдикалних организација у студентским центрима у Србији и одмах је упућен надлежним органима.

## Затражен хитан састанак

Пише: М. К.

Са заједничког састанка синдиката студентских центара Влади Србије, Радној групи за преговоре са синдикатима и Министарству просвете је упућен "Захтев за хитан састанак са представницима синдиката у делатности студентског стандарда". Документ су потписали: Данијел Ђорђевић (СОС), Миланко Вучковић ("Независност"), Мијодраг Тошић (СОС), Бранислав Глођковић ("Јединство"), Зоран Будимир (СО СЦ Београд), Ранко Јанић (СЦ Крагујевац), Весна Марковић (СО СЦ Бор), Милица Савић (СО СЦ Косовска Митровица), Јосип Сабо (СЦ Суботица), Иван Копрена (СО СЦ Чачак), Зоран Ристић (СЦ Нови Сад - "Независност"), Златомир Матић (СЦ Београд - "Независност"), председник ГСПРС "Независност" Срђан Словић и председница СОС Валентина Илић.

"Поштовани,

На састанку представника свих синдиката студентских центара у Републици Србији, одржаном у петак 24. јануара 2025. године разматран је положај запослених у делатности студентског стандарда. Иако смо у претходном периоду неколико пута указивали на наше проблеме, нико од надлежних није нашао за сходно да их реши.

У преговорима који су вођени, студентски стандард није узет у разматрање иако смо скренули пажњу на све проблеме у овој делатности и запослени су одлучни да се штрајком изборе за своја права.

Због свега наведеног захтевамо следеће:

- хитно изједначавање цене рада у студентском стандарду са ценом рада у ученичком стандарду (исти рад код истог послодавца није једнако вреднован);
- повећање коефицијената од 5% у марту и 5% у октобру за све запослене у студентском стандарду и
- хитан састанак са представницима студентског стандарда и формирање Радне групе за студентски стандард у складу са Протоколом из октобра 2023. године".

## Допис председника СОС и ГСПРС

Пише: Р.С.П.

Председница СОС Валентина Илић и председник ГСПРС "Независност" Срђан Словић упутили су 26. фебруара 2025. на адресу председнице Скупштине, председника Владе, министра финансија и министарке просвете допис, који се односио на цену рада у студентском стандарду:

"Обраћамо Вам се у име запослених у делатности студентског стандарда. Разлог нашег обраћања је договор постигнут између представника свих државних универзитета у Србији и представника Владе Републике Србије око усклађивања основице цене рада за запослене у високом образовању са ценом рада у основном, средњем образовању и домовима ученика.

На преговорима вођеним између представника Владе Републике Србије и репрезентативних синдиката запослених у студентском стандарду договорено је усаглашавање цене рада запослених у студентском стандарду са ценом рада у основном, средњем образовању и домовима ученика. Сматрамо да је сада прави тренутак за то, јер су додатна средства која би се издвојила из буџета за то минимална. С обзиром да је разлика само 4,9% за разлику од високог образовања, где је проценат доста већи. Ако томе додамо чињеницу да је у установама студентског стандарда запослено свега 2.350 запослених и да већина запослених ни после изједначавања цене рада неће изаћи из минималне зараде сматрамо да је наш захтев оправдан и тражимо његову хитну реализацију".

# Измењен и допуњен ПКУ за основне и средње школе и домове ученика

Пише: Николина Јанковић

**П**осебан колективни уговор о изменама и допунама и продужењу рока важења ПКУ за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика објављен је у "Службеном гласнику РС" бр.13/2025., а ступио је на снагу 22. 02. 2025.

Пре свега, **продужено је важење ПКУ до 05.03.2028. године** имајући у виду да је претходном ПКУ истиче важност 5. марта ове године.

Изменом и допуном одредбе члана 5 ПКУ, који уређује преузимање запослених, дефинисано је преузимање запослених који раде у више школа у смислу укрупњавања норми. **Запосленима који раде у више школа биће омогућено преузимање у смислу укрупњавања норми, односно максималног ангажовања на једном радном месту и то на основу одлуке радне погрупе, на основу које ће послодавац бити дужан да изврши преузимање запосленог.** Овај вид преузимања биће могућ само ако се исцрпе преузимања запослених за чијим радом у потпуности или делимично престала потреба и запослених који су засновали радни однос са непуним радним временом. У важећем ПКУ овај вид преузимања је био могућ само ако се сагласе сви учесници у поступку, односно запослени, директори школа у којима је ангажован запослени и радна погрупа, која није могла да спроведе препоруку ако директори не дају своју сагласност. **Изменама и допунама ПКУ, омогућено је радним погрупама да процењују сваки конкретан случај и да ако постоје оправдани разлози донесу одлуку о преузимању која ће бити обавезујућа за директоре.**

Додати су и нови основи за плаћено одсуство у одредби члана 16 ставу 1. ПКУ и то:

- **За вантелесну оплодњу или инсеминацију - три радна дана;**
- **Смрт крвног сродника без обзира на степен крвног сродства и тазбинског сродства до другог степена сродства - један радни дан;**
- **Три узастопна дана за добровољно давање крви** (до сада су била плаћена два радна дана);

Измењена је и одредба члана 19 ПКУ, којом се Влада обавезује да два пута годишње преговара о корекцији основице и то по истеку другог квартала, односно 1. јула текуће године у случају да утврђена основна зарада запослених са 7.1. НОКС буде нижа од нето просечне зараде по последњем објављеном податку Републичког завода за статистику, када ће бити



потребно приступити усаглашавању елемената за обрачун плата.

Такође, прописано је да, уколико уговорне стране након истека другог квартала у поступку преговора констатују да висина зараде запослених са 7.1. нивоом НОКС није у висини нето просечне зараде по последњем објављеном податку РЗЗС, Влада Србије је дужна да усагласи основну зараду запослених са 7.1. нивоом НОКС са просечном зарадом по последњем објављеном податку РЗЗС најкасније при усвајању буџета Републике Србије.

**Овом одредбом постигнуто је да плата наставника почетника са 7.1. нивоом НОКС буде усклађена са републичким просеком најкасније при усвајању буџета Републике Србије и то у наредне три године, колико ће важити ПКУ.**

Код додатка на плату у одредби члана 22 **додат је нови основ** за додатак на плату и то тачка 5. **за координаторе задужене за електронску евиденцију образовно - васпитног рада.** Наведени основ за додатак на плату биће дефинисан прописима којима се дефинише финансирање установе (очекујемо да се сходно броју одељења утврди додатак за координаторе есДневника почевши од школске године 2025/2026 кроз правилнике о финансирању услуга).

Успели смо и да решимо дугогодишњи проблем запослених, који болују од малигних обољења и у складу са важећим прописима остваривали право на 100% накнаде плате само за првих 30 дана привремене спречености за рад. **Додат је нови члан 24а, који ће омогућити запосленима који болују од малигних обољења да примају 100% накнаде плате за све време привремене спречености за рад, а не само за првих 30 дана како је то**

**било у складу са досадашњим прописима.**

Код исплате отпремнина за одлазак у пензију у одредби члана 27 ПКУ, **уговорено је повољније право за чланове синдиката, који припадају репрезентативном синдикату потписнику ПКУ, а то је да ће приликом одласка у пензију остваривати отпремнину у висини три плате, а запосленима који не припадају репрезентативним синдикатима, припада право на исплату отпремнине у складу са Законом о раду.**

У одредби члана 29 ПКУ, којом су дефинисани основи солидарне помоћи, додати су нови основи у односу на важеће, као и код запослених у предшколским установама и то:

- **Дужа или тежа болест запосленог или члана његове уже породице или теже повреде запосленог.** Дужа или тежа болест односно повреда у смислу овог члана постоји ако је запослени због спречености за рад услед болести, повреде, био одсутан са рада 30 дана непрекидно. И до сада су запослени имали овај основ за солидарну помоћ, али за привремену спреченост за рад која је трајала дуже од три месеца у континуитету. Дакле, запосленима ће бити омогућено да солидарну помоћ по овом основу остваре већ након 30 дана непрекидног одсуства са рада, а проширено је право и на члана уже породице. Солидарна помоћ по наведеном основу ће се признавати на основу уредне документације, у висини два неопорезива износа у складу са Законом о порезу на доходак грађана;

- **Набавка лекова за запосленог и члана уже породице,** која ће се остваривати на основу уредне документације и приложеним рачунима, али највише до висине два неопорезива износа у складу са Законом о порезу на доходак грађана;

- **Здравствена рехабилитација запосленог**, која ће се остваривати на основу уредне документације, у висини два неопорезива износа у складу са Законом о порезу на доходак грађана;

- **Поступак вантелесне оплодње**, који ће се остваривати на основу уредне документације, у висини просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији, једном у календарској години под условом да запослена испуњава прописане критеријуме и да су исцрпљене све могућности остваривања овог права код надлежног органа за здравствено осигурање;

- **Штета настале услед елементарних непогода или несрећним случајем** (пожар, поплава, бујица, земљотрес, клизишта и сл.), у породичном домаћинству у којем живи

запослени, уколико штета није надокнађена из одговарајућег осигурања - у висини месечне просечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији према последњем објављеном податку РЗЗС.

У одредби члана 31 ПКУ, која дефинише основе за јубиларну награду, **запослени који припадају репрезентативном синдикату потписнику ПКУ ће остваривати јубиларне награде у висини као и до сада за 10, 20, 30, 35 и 40 година проведених у радном односу, док ће запослени који не припадају репрезентативним синдикатима остваривати јубиларне награде у износу од 50% у односу на важеће износе.** Уговорено је повољније право за чланове синдиката у односу на остале запослене. Повољније угов-

орено право за чланове синдиката уживају и запослени у установама образовања у Словенији, Немачкој и појединим скандинавским земљама.

У одреби члана 52 ПКУ прописана је обавеза Послодавца да на захтев синдиката врши и друге обуставе члану синдиката, а на основу сагласности запосленог на којег се обустава односи. До сада је била прописана само могућност, не и обавеза.

У одредби члана 56, ставу 3. ПКУ, додато је да поред председника, повереника окружног, **регионалног, градског, покрајинског и републичког органа синдиката, репрезентативног на нивоу Републике, право на увећану месечу плату у висини 12% могу да остварују и председници општинских органа синдиката.**

## Измене и допуне ПКУ за високо образовање

Пише: Н. Јанковић

Након вишегодишње борбе Синдиката образовања Србије, коначно су и запослени у високом образовању добили одређена права која уживају запослени у предшколским установама, основним и средњим школама и студентском стандарду. Посебан колективни уговор о изменама и допунама Посебног колективног уговора за високо образовање објављен је у Службеном гласнику бр. 12/2025, а ступио је на снагу 15. фебруара 2025. године.

Допуњена је одредба члана 14, која уређује плаћено одсуство, тако што је додат нови основ за плаћено одсуство, односно запослени ће имати право на плаћено одсуство у случају првог поласка детета у предшколску установу као и поласка детета у први разред основне школе и то два радна дана.

У одредби члана 21, која уређује накнаду плате за време привремене спречености за рад, додато је да запослени за првих 30 дана привремене спречености за рад имају право на 100% накнаде плате и у случају малигног обољења.

Измењена је одредба члана 22, која уређује накнаду трошкова, тако што су сад прецизније уређена права запослених у погледу трошкова доласка и одласка са рада. Тачније, измењен је став 1 тачка 1. наведеног члана који сада гласи: "Послодавац је дужан да запосленом обезбеди накнаду трошкова за долазак и одлазак са рада у висини превозне карте у јавном саобраћају (градски, приградски, међуградски), која мора бити исплаћена до петог у месецу за претходни месец, уколико послодавац није обезбедио сопствени превоз. Уколико је перонска карта услов коришћења превоза, сматра се да је



иста саставни део трошкова превоза". Додати су и нови ставови 2. и 3. који гласе: "Ако на истој релацији превоз обавља више превозника или на конкретној релацији нема организованог превоза, при утврђивању стварних трошкова превоза узима се у обзир просечна цена карата превозника за ту релацију, односно сличну релацију. На захтев запосленог послодавац је дужан да запосленом обезбеди месечну карту за долазак и одлазак са рада, уколико није обезбедио сопствени превоз."

Допуњена је и одредба члана 23, која уређује друга примања. Додат је нови основ за солидарну помоћ у случају рођења или усвојења детета запосленог - у висини једне месечне просечне зараде без пореза и доприноса. Такође, додати су и нови основи за остваривање права на јубиларну награду запослених, тачније запослени ће остваривати две просечне плате - за завршених 35 година рада проведених у радном односу, односно две и по просечне плате - за 40 година рада проведених у радном односу.

У одредби члана 24, дата је могућност послодавцу да из сопствених прихода деци запосленог до 15. година живота обезбеди поклон за Нову годину у вредности неопорезивог износа који је предвиђен законом којим се уређује порез на доходак грађана. Претходно је могућност за остваривање овог права била предвиђена за децу запослених до 11. године живота.

Одредбом члана 32, која уређује бодовање запослених, критеријум имовно стање и број деце је прописан као корективни критеријум, уколико више запослених има исти број бодова.

Допуњена је и одредба члана 48, која гласи: "Послодавац може да посредством служби установе, по захтеву синдиката врши и друге обуставе члану синдиката, на основу сагласности запосленог коме се обустава врши". Ова одредба даје могућност запосленима да купују робу на рате по основу синдикалне продаје, те да се на њихов захтев обуставља одређени део зараде посредством служби установе.

# Бесплатно предшколско васпитање стуб једнакости

Пише: Ирис Сретеновић

Образовање је један од најважнијих фактора друштвеног напретка, али је истовремено и област која мора непрестано да се прилагођава новим изазовима. У последњих неколико деценија, свет је прошао кроз бројне трансформације - дигитална револуција, климатске промене, миграције и социјална поларизација значајно су утицале на начин на који поимамо образовање. Оно више није ограничено само на школске клупе, већ постаје динамичан, доживотни процес.

Свестан ових промена, UNESCO је покренуо глобалну иницијативу о еволуцији права на образовање, којом се жели оснажити и проширити постојећи правни оквир, како би он одговарао савременим потребама друштва. Србија је препознала значај ове иницијативе и сврстала се међу државе које су је подржале од самог почетка.

Истовремено, наша земља је постала и потписница новог уговора Уједињених нација, који треба да доведе до бесплатног предшколског образовања као темељног права сваког детета. Овај потез представља велики искорак ка друштвеној једнакости, јер обезбеђује једнаке могућности за све, без обзира на економски статус породице из које дете потиче.

## ПРЕДШКОЛСКО ОБРАЗОВАЊЕ ЈЕ КЉУЧНО

Истраживања показују да су прве године живота најкритичније за когнитивни и социјални развој детета. Деца која похађају квалитетне предшколске програме имају боље резултате у школи, ређе напуштају школовање и касније постижу боље професионалне резултате.

Поред тога, улога предшколског образовања није само академска - оно представља важну социјалну платформу за развој комуникације, емоционалне интелигенције и основних вредности заједништва. Зато је веома важно да свако дете, без обзира на материјални статус породице, има приступ квалитетном предшколском васпитању.

## СРБИЈА МЕЂУ ПОКРЕТАЧИМА ИНИЦИЈАТИВЕ

Србија је препознала значај раног образовања и активно се укључила у UNESCO иницијативу, која има за циљ да обезбеди бесплатно предшколско образовање широм света. Овај корак није само одраз међународне солидарности, већ и свести о значају образовања као средства за унапређење друштва.

Поред подршке овој иницијативи, Србија је, такође, предузела конкретне мере у правцу реформе предшколског образовања. Потписивањем уговора са УН, наша земља се обавезала да постепено укине трошкове предшколског образовања за родитеље и осигура да свако дете има право на бесплатан вртић.

## ФИНАНСИРАЊЕ ПРЕДШКОЛСТВА У СРБИЈИ

Тренутно, предшколско образовање у Србији није у потпуности бесплатно, већ се финансира комбиновано - делом из буџета локалних самоуправа, а делом из средстава родитеља. Локалне самоуправе покривају одређени проценат трошкова, док остатак родитељи плаћају у виду месечне партиципације, чији износ зависи од града или општине у којој дете похађа вртић.

Субвенције које држава и локалне власти пружају значајно олакшавају терет породицама, али и даље постоји велики број родитеља који не могу да приуште чак ни умањену цену. У неким случајевима, цене вртића могу бити превисоке за породице са нижим примањима, што доводи до тога да многа деца остају изван предшколског система.

## ПРОМЕНЕ У ПРЕДШКОЛСКОМ ОБРАЗОВАЊУ

Потписивањем уговора са УН Србија се обавезала да у наредним годинама постепено укида све трошкове које



родитељи тренутно плаћају, како би предшколско образовање постало потпуно бесплатно. Ово ће значити:

- **Потпуно укидање месечних партиципација** за боравак у вртићима.
- **Проширење капацитета** предшколских установа како би свако дете имало загарантовано место.
- **Запошљавање већег броја васпитача** како би се побољшао квалитет наставе и рад са децом.
- **Унапређење наставних програма** у складу са савременим образовним стандардима.

## ИЗАЗОВИ У СПРОВОЂЕЊУ ИНИЦИЈАТИВЕ

Иако је ова иницијатива велики корак напред, њено спровођење неће бити лако. Један од највећих изазова биће финансирање. Биће потребно значајно повећање улагања у предшколске установе, запошљавање нових васпитача и изградња нових вртића у местима где их нема довољно.

Један од изазова је и административне природе. Мораће да буде осмишљен одржив модел расподеле средстава, који ће омогућити да бесплатан систем функционише без потешкоћа. Поред тога, неопходно је осигурати да квалитет образовања остане на високом нивоу, јер бесплатан вртић није довољан ако не нуди квалитетне програме и услове за развој деце.

## ГЛОБАЛНА ПЕРСПЕКТИВА

UNESCO иницијатива о развоју права на образовање иде корак даље, тражећи ревизију постојећих међународних конвенција, како би се прилагодили новим околностима. Ова иницијатива предлаже:

- **Јачање регулативе за дигитално образовање**, како би свако дете имало приступ квалитетним *online* ресурсима.
- **Признавање образовања као континуираног процеса**, који траје током читавог живота.
- **Заштиту најугроженијих група**, укључујући избеглице и мигранте.

Србија је подршком овом програму показала спремност да буде део глобалног решења и активно учествује у обликовању новог друштвеног уговора за образовање.

## БУДУЋНОСТ ОБРАЗОВАЊА У СРБИЈИ

Потписивањем Конвенције против дискриминације у образовању и залагањем за бесплатно предшколско образовање, Србија је начинила велики корак ка друштвеној једнакости. Ово није само економска мера, већ инвестиција у будућност деце и друштва у целини.

Пут ка потпуно бесплатном и свима доступном предшколском образовању неће бити лак, али ће дугорочне користи бити немерљиве. Улагање у образовање најмлађих је улагање у боље, праведније и развијеније друштво. А сада је тренутак да се тај корак и оствари.



# Нова политика ЕК за образовање

Пише: Борка Вишић

Након избора новог руководства Европске Комисије са нестрпљењем су очекивани главни правци деловања ЕК у различитим областима у наредних пет година. Оно што је важно за развој образовања и положаја наставника, саопштили су 5. марта европски комесар за социјална права, вештине, квалитет послова и припремљеност Roxana Minzatu и њени сарадници. Те поруке саопштене су и на проширеној седници ЕК синдиката образовања и социјалних партнера, који учествују у реализацији глобалног европског пројекта о развоју образовања ELNE.

Union of Skills - или унија вештина (UoS) је скуп препорука о развоју постојећих или стицању додатних вештина запослених и будућих запослених у Европској унији, како би што брже одговорили нарастим потребама тржишта рада, које постојећи образовни системи не могу пратити. То је област у коју ће ЕУ инвестирати у наредном периоду.

Иницијатива ће се фокусирати у пет главних приоритета: Боље разумевање потребних вештина; Развој кључних и базичних вештина; Поддршка освежавању вештина и стицању нових вештина; Олакшање покретљивости вештина и слободно кретање на тржишту рада ЕУ.

Посебно ће се подстицати тзв. STEM вештине (природне науке) и веће учешће девојчица и жена у њиховом стицању. У акционом плану је предвиђено признавање диплома у стручном образовању, што све одговара потребама компанија у решавању проблема недостатка радне снаге.

UoS представља амбициозан план за јачање образовања и обуке широм ЕУ, нагласили су представници руководства синдиката. "Поздрављамо фокус на образовању, препознајући да је улагање у образовање кључно за будућност Европе. Међутим, да би ово било заиста ефикасно, ЕК и националне владе морају блиско сарађивати са наставничком професијом, како би осигурале значајне и трајне промене", истичу синдикати у анализи предложених мера и акција.

У време геополитичке неизвесности ЕК, такође, признаје неопходност улагања у европску безбедност и поздравља континуирану подршку ЕУ Украјини. Међутим, то не сме да иде на рачун суштинских јавних улагања у образовање и шири јавни сектор. Висококвалитетно образовање је јавна одговорност и његово финансирање треба да остане приоритет. Право на квалитетно инклузивно образовање је основно људско право за све и не би требало да буде поткопано предлогом да се привуку и задрже само "врхунски таленти и најпапетнији ученици". О томе је говорио председник ETUCE, John MacGabhann.

Образовање није само економска предност, већ и темељ демократије и напредних друштава. Директор ETUCE Jeltger Evers каже: "Као наставник, видео сам да се грешке, које произилазе из овог уског фокуса, дешавају толико пута у учионици. То је имало катастрофалне резултате за моје ученике и моју професију. Као што је чувени John Dewey рекао да се демократија мора поново родити у свакој генерацији, а да је образовање њена бабица. UoS мора ићи даље од уског програма вештина и препознати улогу образовања у подстицању активног грађанства, одрживог развоја, критичког мишљења и друштвене кохезије. Европа треба да се припреми за изградњу успешних друштава и спречавање криза, а не само да реагује на постојеће.

Док је иновативна економија кључна за снажну Еуропу и фер договор за раднике, уски фокус на основне вештине је проблематичан. Evers наглашава:

"Истраживање и национално искуство су показали да је широк и холистички наставни план и програм - укључујући многе предмете, са јаким базом знања и разноликим педагошким приступима - најбољи начин за изградњу висококвалитетних образовних система, подршку ученицима и развој основних вештина. Земље које су се превише уско фокусирале на основне вештине доживеле су сузавање



професионалног образовања наставника, аутономног образовања наставника, смањење међународног наставног плана и програма. Европа мора да избегне понављање ових грешака.

UoS носи ризик да нас постави на овај пут на европском нивоу. Позивамо националне владе и Комисију да поново размисле о овом уском фокусу заједно са наставничком професијом и другим заинтересованим странама."

Ценимо препознавање недостатка наставника, посебно у области STEM (природне науке). Међутим, ова стратегија ће успети само ако се бави несигурним условима запошљавања у образовању. Превисше наставника се суочава са недостатком професионалне аутономије, краткорочним уговорима, ниским платама, великим обимом посла и ограниченим изгледима за каријеру, што отежава привлачење и задржавање талената. Истовремено, одсуство гарантованог права на обуку просветног особља је пропуштена прилика. Осигуравање стабилних послова и могућности доживотног учења за наставнике је од суштинског значаја за одржавање изврсног у образовању и изградњу атрактивне професије.

Што се тиче управљања UoS, чини се да се пословним интересима даје невиђени утицај на наш образовни систем. Еверс:

"Гледајући на ослобођену олигархију у САД и ефекат који она има на демократију, институције и јавно образовање, препуштање образовања наше деце пословним интересима не изгледа као пут којим би ЕУ требало да крене. Трбрало би да буду укључени сви актери, укључујући и бизнис, али сада се чини да је равнотежа потпуно искривљена ка пословним интересима."

Како дискусије о UoS напредују, позивамо креаторе политике ЕУ да: Укључе наставничку професију преко својих синдиката у образовању у све фазе управљања образовањем и обуком, укључујући и одбор за вештине високог нивоа; Изградите привлачну професију наставника побољшањем сигурности посла, плата, услова рада, професионалне аутономије и професионалног развоја; Осигурају смислен социјални дијалог са Комисијом, владама и послодавцима укључивањем синдиката образовања у све политичке одлуке; Гарантовати право на обуку за све образовно особље кроз јасне обавезе и финансирање; Поддржавати јавно образовање као опште добро, а дипломе и квалификације као основу за целоживотно учење.

На крају, ова иницијатива ће успети само ако Комисија буде активно ангажована са наставницима и просветним синдикатима. Радујемо се сарадњи са Комисијом, како бисмо осигурали да UoS заиста користи студентима, наставницима и европском друштву у целини.

# ETUCE: Стални комитет за једнакост

Пише: Славица Манић

У Бриселу је 18 - 19. фебруара одржана Годишња скупштина Сталног комитета за једнакост (саветодавног тела за питања равноправности у оквиру ETUCE). Састанку су присуствовали репрезентативни синдикати из 28 европских земаља (Уједињено Краљевство, Ирска, Белгија, Данска, Норвешка, Холандија, Грузија, Казахстан, Литванија, Молдавија, Пољска, Чешка, Аустрија, Немачка, Италија, Француска, Шпанија, Португал, Турска, Румунија, Бугарска, Кипар, Грчка, Словенија, Србија, Црна Гора, Албанија и Косово\*), односно њихови делегирани представници за предстојећи четворогодишњи период.

У првом блоку, након поздравних порука новоизабраног директора ETUCE Јелмера Еверса, као и заменице генералног секретара Интернационале образовања (EI) Халдис Холст, те усвајања Записника са претходног састанка, уследило је представљање кандидата за руковођење овим одбором у мандату 2025 - 2028. као и гласање за исте на основу програма које су понудили. После објављених резултата је констатовано да ће Розела Бенедети и Александра Корнеа наставити започете активности на досадашњим позицијама у својству председнице и потпредседнице Сталног комитета за једнакост. У даљем току састанка су кроз презентације сублимиране досад спроведене активности Комитета, предочен пример из праксе (Шпанија) о изазовима у спровођењу планова равноправности, те представљена Резолуција ETUCE и EI о равноправности, демократији и инклузији (усвојена 2024. године).

У наставку рада фокус је доминантно био усмерен на две теме: утицај десничарског популизма на системе образовања и нужна ажурирања у политикама и иницијативама на европском нивоу у вези са родном равноправношћу и борбом против различитих видова насиља над женама.

Стални комитет за једнакост изразио је забринутост у погледу успона десничарског екстремизма и његових ефеката на образовање, експлицитно упозоривши на све већу присутност популистичких идеологија које настоје да "поткопају" политике инклузивног образовања, али и демократске вредности дру-



штва. Указано је на случајеве образовне политике, где су културне пристрасности (као што су расна дискриминација, национализам и наративи о искључивању) уграђене у наставне планове и програме, као и на ситуације у којима десничарско политичко мешање настоји да цензурише предмете који тангирају питања родне равноправности. Зато је посебан блок био посвећен начинима на који се синдикати ангажују у оваквим ситуацијама, кроз два примера добре праксе (Уједињено Краљевство и Немачка) у борби против крајње десничарског дискурса. Немачка образовна унија упознала је учеснике са чињеницом да популистичке партије подривају социјалну инклузију и покушавају да цензуришу или угасе програме родних студија. Њихов акциони план за борбу против десничарског упуцавања у образовање и друштво укључује низ различитих активности: промовисање свести о десничарским тактикама, противљење учешћу крајње деснице на сајмовима образовања и јавном дискурсу, образовање наставника и ученика о демократским вредностима, борбу против политичког упуцавања у школске програме. Иако је кроз овај пример, али и генерално (на састанку Комитета), потенцирано да је улога синдиката образовања да проактивним деловањем осигурају да школе буду простор за учење о демократским вредностима, а не предмет идеолошке манипулације, остало је недоречено зашто се наративи овакве врсте везују искључиво за један (десни) спектар политичког деловања, будући да су исти и другде присутни.

Неопходна ажурирања у политикама и иницијативама на европском

нивоу била су у фокусу анализе током другог дана састанка. С тим у вези, прво су обављене дискусије по групама о евалуацији ETUCE акционих планова (Акционог плана о једнакости, разноликости и инклузији и Акционог плана за родну равноправност) у намери да буду добијене повратне информације које се односе на: а) евентуалну ревизију тема зацртаних у наведеним плановима и б) (не)постојање неопходности да се иновирају кључни приоритети у оквиру тренутно важећег Акционог плана EI о родној равноправности. Учесници су се сагласили да је, осим конзистентног залагања за повећање броја жена на лидерским позицијама, предузимања активности за повећање међусекторске родне равноправности у и кроз образовање и промовисања економског оснаживања жена, у концептирању и имплементацији новог Акционог плана неопходно ставити нагласак на регрутовање и задржавање младих чланица из различитих средина, те и на спречавање узнемиравања и злостављања унутар синдиката. Изложене идеје ко-респондирају највама неких од кључних ажурирања у иницијативама на европском нивоу - Новој стратегији ЕУ о родној равноправности (планираној за 2026.) и иновираној Директиви ЕУ о борби против насиља.

Оба наведена документа имају за циљ јачање правне заштите, спровођење политике која укључује родно питање и промовисање сигурних, праведнијих радних места и друштава широм Европе. Тако, на пример, најављена стратегија ЕУ за родну равноправност обухвата, између осталог, следеће кључне ме-

ре: проширивање законских права и заштите у вези са породилским и родитељским одсуством, повећање заступљености жена у водећим улогама у политици и бизнису, решавање родне пристрасности у дигиталном радном окружењу, подстицање одговорности јавног и приватног сектора у напорима за родну равноправност, обезбеђивање средстава за горе наведене и сличне иницијативе.

С друге стране, од иновирања Директиве ЕУ о борби против насиља над женама (најављене за ову годину) очекује се да обухвати различитост облика насиља (сајбер-насиље, узнемиравање, ухођење) и понуди ширу, обухватнију дефиницију одређених видова насиља (на пример, насиље на раду, а не у канцеларији или на радном месту). ETUCE координатори су, затим поред измена садржаних у поменутој директиви, синдикалне активисте упутили у проблеме насиља трећих страна и представили им извештај под називом "Безбедне на послу, код куће и на интернету (мрежи)", о чијим се смерницама и њиховој примени након тога дискутовало. Поменути водич настоји да побољша репонзивност синдиката у решавању следећих питања: сексуалног узнемиравања на радном месту, насиља у породици и његовог утицаја на рад, насиља које спроводе треће стране (у случају образовања то су, рецимо, родитељи), сајбер-насиља у

online радном окружењу, родне пристрасности у алгоритамском управљању запосленима и слично. Наглашено је да је ангажовање на решавању наведених проблема неизводљиво без транспозиције Директиве ЕУ о борби против насиља над женама у законе држава чланица и ратификације и спровођења Конвенције МОП-а Ц190 (која тангира насиље и узнемиравање у свету рада). Такође, у плану су и нове иницијативе које захтевају даље измене у законодавству ЕУ, а односе се како на прописе о психосоцијалном ризику (менталном здрављу на радном месту), тако и на оне који се тичу начина употребе вештачке интелигенције у запошљавању.

Дводневни састанак традиционално је окончан најавом низа значајних активности у овој и следећој години. Захваливши се представницима репрезентативних синдиката на преданом ангажовању и раду, председница Сталног комитета за једнакост Розела Бенедети је нагласила важност њиховог даљег укључивања у догађаје који ће уследити: радионице и семинаре који се баве питањима расизма, родне равноправности и старосне дискриминације, као и две завршне конференције - о борби против дискриминације и о укључивању миграната и избеглица у образовање. Посебно је апострофирана важност ангажмана у оквиру двогодишњег истраживачког пројекта под називом "Европски

секторски социјални партнери у образовању који промовишу укључивање особа са посебним потребама у образовање" и иницијатива у оквиру истог. Пројекат финансира Европска комисија и спроводи се у сарадњи са ETUCE и Европском федерацијом послодаваца у образовању. Како би се остварио један од циљева пројекта - процена постојеће законске регулативе и образовних политика на националном нивоу (односно идентификовање акција за промовисање инклузивног образовања ученика са сметњама у развоју и радњи које промовишу запошљавање особа са инвалидитетом), пројектни тим је покренуо *online* анкету, коју су попуњавали синдикати образовања у великом броју европских земаља. Синдикат образовања Србије је, такође, дао допринос обезбедивши неопходне податке за поменуту сврху. Из тог разлога су представници СОС позвани да узму учешће у обукама планираним за мај и октобар ове године (у Паризу и Лисабону, респективно), како би благовремено били упућени у праксе и заједничке иницијативе социјалних партнера у образовању (за обезбеђивање потпуног укључивања особа са посебним потребама у политике образовања и запошљавања), те помогли у конципирању конкретних смерница, које ће и њима (синдикалним активистима) бити од користи у проактивном решавању ових питања.



**Синдикално  
Перо**

БОРКА ВИШНИЋ и МИОДРАГ КАМПЕРЕЛИЋ ● Телефон: (011)32-33-229 ● Тираж: 4000 ● www.sind-obr.org.rs ● E-mail: obrazovanje@sindikats.rs ● Графичка припрема: ДИМИТРИЈЕ ПАВЛОВИЋ ● Штамп: СИГНЕТА - Београд

Издавач: СИНДИКАТ ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ, Дечанска 14, 11000 Београд ● Главни уредник: ВАЛЕНТИНА ИЛИЋ ● Уредник: САША ЛУКОВИЋ ● Редакцијски колегијум:

● Телефон: (011)32-33-229 ● Тираж: 4000 ● www.sind-obr.org.rs ● E-mail: obrazovanje@sindikats.rs ● Графичка припрема: ДИМИТРИЈЕ ПАВЛОВИЋ ● Штамп: СИГНЕТА - Београд

CIP - Каталогизација у публикацији  
Народна библиотека Србије, Београд  
331.105.44(497.11)

**СИНДИКАЛНО перо** : лист Синдиката образовања Србије / главни уредник Валентина Илић. - Год. 1, бр. 1 (2001)- .- Београд : Синдикат образовања Србије, 2001- (Београд : Сигнета). - 30 цм Месечно.  
ISSN 1451-7574 = Синдикално перо  
COBISS.SR-ID 120073740

# Студентски протести

